” دوێت ل□ بەرزەخدا “.. رۆژگار خالید

بەهاوبەشی نووسراوە لەلایەن ” ییت بەنەر ” بە نەتەوە تورک و ” سەلاحەدین دەمیرتاش ” بە نەتەوە کورد .
ئەم ڕۆمانە لەلایەن ” فەرهاد چۆمانی ” وەرگێڕانی کردووە .

- ئەگەرچی هەردوو نووسەر هەرگیز یەکدیان نەبینیوە کەچی هاوفکری یەکدین و دیوە تاریکەکەی مێژووی کۆماری تورکیا دەنووسنەوە .
- ڕۆمانەکە ئەوەندە بەووردی و جوانی نووسراوە تاکۆتایی هیچ خوێنەرێک هەست ناکا کام بەشی ڕۆمانەکە ” ییت بەنەر ” یانیش” سەلاحەددین دەمیرتاش” نووسیوویەتی .

” چەند ووشەیەک “

هەر کەسێک ئەو ڕۆمانە بخوێنێتەوە پێویستە شەرم بکات ببێتە جاسووس یاخود خیانەتکار دژی نەتەوەکەی یاخود خوێنی هاوزمانی خۆی بڕژێنێت .

” ل□ ئێستادا “

ل□ بەر ئەوەی دیدگایەکی نوێ لەسەر پرسی کورد ل□ باکوری کوردستان یاخود کۆماری تورکیا دروستبووە ، ئەم خەونە ڕەشە یاخود ئەم مێژووە پڕ لەخەیاڵەی لەگۆڕنا دژی نەتەوەی کورد هەبوو ، چاو□□ین دیدگایەکی نوێ بۆ ئەو ڕووناکی□□ ب□تەکایەوە یاخود بزانین ئەو قسانە بەکوێ دەگات یانیش کۆمەڵێک قسەن و نابنەکردار وەک قسەی سواو دەمێننەوە .

” ڕوانینی تاکی تورک “

ئەگەرچی دەگەم□ن بەڵام چەندەها تاکی تورک هەبووە لەم سەد ساڵە بەرگریان لە زمان و ناسنامە و جل و بەرگ و کلتور و مافی نەتەوەی کورد کردیە و دژی ئەو فکرەیە بوونە ، هەموو شت□□ک لەمرۆڤی کورد وەربگرێتەوە و نوقمی عەقلیەتی کۆیلگەرایی و دەستەمۆی فۆڕمی ب□ تورک ببێت .

ل□ بەرامبەر دەیان کورد بوونەتە کۆیلە و جاش و خزمەتکار و چەکداری دەوڵەتی تورکیا و لەجیاتی بەرگری لەمافی نەتەوەکەیان بکەن بەزمانی تورکی و ب□ ئاڵای تورکیا و بەجل و بەرگی سەربازی تورکیا بەداخەوە مرۆڤی کوردیان کوشتووە !

” پێشهاتێکی نوێ “

ئەوەی گرنگە بزانرێت دیدگای تاکی تورک چییە لەبارەی پرسی
نەتەوەی کورد و تاکی کورد ؟! وە بەپێچەوانەشەوە وە ڕوانینی
تاکی کورد چییە لەبارەی دەوڵەتی تورکیا و دەستوور و ئەم
مێژووە ڕەشەی تێدا بووە بەقوربانی؟!
لەجیاتی وەڵام بیرخستەوەیەک گرنگە //
دوای ئەو هەموو تاوانە دەرحەق بە نەتەوەی کورد کراوە بۆیە
بە ئومێدەوە دەڕوانین و دەبینین سەردەمێک لەپێشمانە ، ئایا
تاکی تورک بڕوا دەکات داهاتوویەکی پڕ لەشکۆ و پڕ لەسەروەری
هەیە بۆ تاکی کورد لەکۆماری تورکیا ؟!
بۆ وەڵامی ئەو پرسیارە پێویستە ئاوڕێک لەم مێژووە سەد
ساڵەیە بدەینەوە ، ناتوانین باوەڕ بەم شکۆیە بکەین بێ
لەبیرکردنی ئەم مێژووە تاریکە برینەکانی ساڕێژ نابێت ،
لەبیرکردن ناتوانێت خوێنی هەزاران شەهید بگەڕێنێتەوە و
ڕوحی هەزاران مرۆڤیش بگەڕێنیتەوە و ئەو وێنەیەش ناسڕێتەوە
لە زهنی تاکی کورد دروستبووە لەبارەی هێزی چەکدار و سەرباز
و پۆلیس و جەندرمە و میتی تورک هەیە ئەم هێزە چەکداریە
بووە بەکابووسێک و وەک شاخێکە پڕە لە ڕق و کینە و دژە
ئینسانی .
پێویستمانە ڕوحی ئینسانی تورک بگۆڕێت و نەفرەت لەم مێژووە
بکات سەد ساڵە هەیە و گۆڕانکاری گەورە بەسەر هەموو شتێکدا
بێت .
_ پێویستە زهنی تاکی کورد بگۆڕێت و سەردەمێکی نوێ لەتورکیا
دروست ببێ .
_ چیتر زوڵم لەبوون و زمان و پێگەی کۆمەڵایەتی و پێگەی
کەسی و داهاتووی تاکی کورد نەکرێت .
_ ماف بگەڕێتەوە بۆ نەتەوەی کورد ڕۆژێکیش بێت هەموو ئەو
شتانەی بەسەر نەتەوەی کورد هاتووە وەک مێژوویەکی پڕ لە ڕق
و پڕ لەناشازی بنووسرێتەوە و لەداهاتوودا منداڵی تورکی
لەسەر پەروەردە بکرێت هەڵەیەکە یانیش تاوانێکە سەد ساڵە
هەبووە بەنێوچەوانی خۆیان و مێژووکەیان .
کڕۆکی بابەتەکە ئەوەیە ئینکاری لەبوونی نەتەوەی کورد کراوە
بەمانای ووجودیەتەکەی وەک مرۆڤ و شتێک نەبووە بەناوی
نەتەوەی کورد .
هەموو ئەو پرسیار و باسانەی لە ڕۆمانەکەدا نووسراوە
نەتەوەی کورد قوربانی بووە وە دەوڵەتی تورکیا بەچاوی دوژمن
و بەچاوی تیرۆرست لەکوردی ڕوانیوە !
" سەرەتای ڕۆمانەکە"

لەڕێگەی دوو کارەکتەری سەرەکی ڕۆمانەکە بەناوی ” ئایڤاز دەرە ” و کەسێک بەناوی ” سنان ” پیشەکەی پارێزەرە ئاشنا دەبین .

” دواتر دوو کارەکتەری دیکە دێنە نێو دەقەکە “

” جان یوجل ” کوڕی پارێزەر سینانە گەنجێکە وەک هەموو گەنجانی ئێستای دەوڵەتی تورکیا خەریکی ژیانکردنە و بڕوای بەژیانی مۆدێرنە هەیە .

” بەرفین یانیش فاتمە ” کچێکی کوردە لە رۆژئاوای کوردستان ئاوارەی هەرێمی کوردستان دەبێت و دواتر دەچێت□ و□لاتی تورکیا و دەیەوێت بەشێوەی قاچاخ بچێتە ووڵاتی ئەڵمانیا .

جان و بەرفین دەکەونە پەیوەندی خۆشەویستی بۆ گەشتێک دەچنە ناوچەیەکی کەناراوەکانی باشووری و□لات ئەم ناوچەیە نزیکە لە بنکەیەکی سەربازی، لەپڕ تەقینەوەیەک ڕوودەدا و هەردووکیان تاوانبار دەکرێن گوایە چالاکی تیرۆرستیان کردووە ، ناوچەکەدا وێستگەی بەرهەمهێنانی وزەی ئەتۆمی لێیە .

” ئایڤاز دەرە ” وەک ژەنەڕاڵێکی خانەنشینکراو بەتەنها دەژیت دوور لە جەنجاڵی ژیان لەناو سروشتی کەناراوەکانی باشووری ووڵات دەژێت ڕوودا وەکانی هەشتاکانی سەدەی بیستەم دەگێڕێتەوە دەبێتە شاهیدێکی گوناهبار بەسەر ئەو شتانەی ویژدانی هەلاهەلا دەکات و دەیەوێت مێژوو شەن و کەن دەکات .

” سینان ” وەک کوردێکی پارێزەر هەموو شتێک دەگێڕێتەوە لەژیانیدا ڕووبەڕووی بۆتەوە و بەرگری لەو کەیسانە دەکات زوڵم و ستەمیان لێکراوە لەهەشتاکانی سەدەی بیستەم کاتێک ئایڤاز جەلادێکی بێویژدان بووە و ئەو شەقە لەبیرناکات لەگەنجی بەدەستی ئایڤاز لێیدراوە کاتێک ڕووبەڕووی بۆتەوە .

دوای تەقینەوەکە ” جان یوجل و بەرفین ” تاوانبار دەکرێن ، کەچی لەکۆتایی ڕۆمانەکە هەموو شتێک پێچەوانەوە دەبێتەوە و بەدیار دەکەوێت کەسانێکی دیکە هەن و بکەری تەقینەوەکەن !

پێش هەر شتێک پێویستە ئەوە بخەمەڕوو ئەو ڕۆمانە دووشتی تێپەڕکردوو

1. گێڕانەوە و نووسینەوەی مێژووی سەردەمێکی پڕ لە درۆ یانیش بەپاڵەوانیشاندان و سەرشۆڕکردنی سەدان مرۆڤی کورد بووە قوربانی .
2. دروستکردنی دونیا□کی خەیاڵی مرۆڤ بکاتە فریشتە و پێی وا بێت پەیوەندیی نێوان مرۆڤەکان و دونیایی جوانی هەموو

شتێک بەدڵ و خەیاڵی خوێنەری بنووسێتەوە .

دەتوانین بڵێین ئەو ڕۆمانە لەسەر ئاستی نەتەوەیی یانیش لەسەر ئاستی ئایینی نەنووسراوە .

بەڵکو دوو مرۆڤی کۆمۆنیست کە بڕوایان بەدادی کۆمەڵایەتی هەیە بەڵام لەدوو سەردەمی جیاواز شتەکان دەکەنە یاداشت ” ئایقاز دەرە ” دوای ڕووخانی دەوڵەتی تورک و گرتنەدەسەڵات لەلایەن ئیسلامی سیاسییەوە و پیربوونی دەیەوێت بەئاسوودەی بژێت ، ” سینان ” وەک گەنجێک لە قۆناغی خوێندنی زانکۆ دەیانەوێت هەموو مرۆڤێک لە ووڵاتی تورکیا بەبێ جیاکاری لە ئەرک و ماف و یەکسان ببن و بەرگری لەنەتەوەکەی دەکات .

دوای تەمەنێک لەڕشتنی ڕووبارێک لە خوێنی مرۆڤی کورد پرسەکە لەسەر ئاستی جیهاندا دەنگدانەوەی ب□دروست دەبێت ، هەموو دونیا دەنگدانەوەی بەدەوڵەت و دەسەڵاتی تورکیا دەڵێت هەرگیز ئەم کێشەیە بەشەڕ چارەسەر ناکرێت ئەگەرچی هەتاکو ئێستا درێژەی هەیە .

بەتێپەڕبوونی کات و کودەتای سەربازی و گرتنەدەسەڵاتی ئۆپۆزسیۆن خەونی دەوڵەتی نەتەوەیی تورک و ئەتاتورک دوای سەد ساڵ کۆتایی پێهات .

هەژموونی ئیسلامی سیاسی و لاوازی حزبی نەتەوەی تورک وایکرد هەموو شتێک لەکۆماری تورکیا پێچەوانەوە ببن□ت□و□ .

دوای □وداوی تەقینەوەکە و گەڕان بەدوای ” جان یوجل و بەرفین” لەلایەن ” سنانی پارێزەرەوە ” چاوی دەکەوێتەوە بە چاوی ” ئایقاز دەرە ” ژەنەڕالە جەلادەکەی سەردەمی گەنجی ، بۆ هەردووکیان پەشیمانییەک د□ی□ت□ پێش ژەنەڕاڵێکی سەربازی پشت لە ڕابردووی دەوڵەتەکەی دەکات و دەڵێت تاوانەکانی سەدەی بیستەمدا هەرچەندە یاسایی بێت و بە تیرۆر بناسرێت دووربووە لەهەموو بەهایەکی ئینسانی و ئەخلاقی و ئیدارەدانی سەربازی .

هەر ئەوەشە وادەکات کاردانەوەکانی ژەنەڕاڵێکی باڵا چەندە زەحمەت بێت هەست بەتاوان بکات و پێی وایە هەموو شتێک شایەنی ئەوەیە پشتی تێبکەی ، ئەزموونی ژیان فێری دەکات مرۆڤایەتی چەندە گرنگە ، لەژیانی ” سینان ” تەنیاییەک هەیە هەرگیز کۆتایی نایەت، ڕابردوویەک هەیە هەرگیز لەبیرناچێتەوە ، هیلاکییەک هەیە لەناو دەیان چیرۆک و چیرۆکی ژیانیدا دووبارە دەبێتەوە چاوەڕوانییەک هەرگیز کۆتایی نایەت .

پارێزەرێکی ماندوو لەژێر کاریگەریی فیکری کۆمۆنیستی و

نادادی ژیان دەیان دەقی بەرگرینامە و پشتگیری لەخەڵکی ستەملێکراو بنووسێتەوە .

ئەو پارێزەرە ململانێی ژیان دەکات و مردنیش ئازیزانی دەبات .

دوورکەوتنەوەی هاوسەری و منداڵەکەی وادەکات خۆزگە بەمردن بخوازێت لەگەڵ ئەوەشدا نەبوونی و هەژاری ناچاری ناکات سەربەرزانە نەژێت .

بۆ ئەوەی مێژووی کورد و کلتوریی کورد و دیدگای کورد بە تورکی نەکرێت .

بەباشی دەزانم دیدگای " ڕێبەر ئەجەلان " لەسەر کۆتاییهێنان بە " پرۆسەی پڕ لە ئازار " لەبارەی پڕۆسەی ئاشتی و داهاتووی کورد لەنێو ڕۆمانەکە دەنگی داوەتەوە بەم شێوەیە دادەڕێژم :

" پرسی سیاسەت "

شەرم لەخۆم دەکەم چۆن کەشی سیاسی و هۆشی دەوڵەت هەمووانی یەخسیر کردووە چۆن شێوازی بیرکردنەوەمان ئاراستەدەکات کورد یەکسانە بە تیرۆرست ساڵانێکە هەموو ڕۆژێکی خودای لەهەموو کەناڵێکی تەلەفزیۆندا هەموو سیاسییەکان و قەڵەم فرۆشەکان مەگەر لەبەیانی تا ئێوارە مێشکمان ناکۆڵن؟! " لاپەڕە 142 " .

" پرسی شەڕ "

ئەوانەی شەڕ لەگەڵ دڕندەکان دەکەن پێویستە ئاگایان لەوە هەبێت نەبنە دڕندە… درێیە؟ ئەگەر بۆ ماوەیەکی درێژ سەیری بۆشاییەک بکەیت بۆشاییەکەش سەیری تۆ دەکات . " لاپەڕە 143 " .

" پرسی دەسەڵات "

بڕوامان بەوەیە ئەوانەی بەچەک دەسەڵات دەگرنە دەسەڵات هەرگیز نابێ وڵات بەڕێوەبەرن چونکە مەیلیان بەلای ئەوەیە بە بەکارهێنانی چەک و هێز حوکمداری بکەن، ئەوانەی فکریان پشت بەچەک دە بەستن بەدڵنیاییەوە هەژاری فکرین . " لاپەڕە 146 و 147 " .

" پرسی دادپەروەری "

تا دادپەروەری بەدی نەیەت ئاشتی بەدی نایەت بۆ ئەمەش پێویست دەکات لەپرسینەوە لە هەموو ئەو تاوانانە بکرێت لەڕابردوو ڕوویانداوە ، ئیدی ئەو شتانەی لەکاتە ئاساییەکانیشدا ڕوویاندا نابێ نادیدە بگرین .
" لاپەڕە 165 و 166 " .

" پرسی ئاشتی و زۆرترین مشتومڕ "

لەدۆخێکی وادا کە لەگەڵ کێ ئاشت دەبێتەوە؟! لە کامە زەمینەدا ؟! چۆن ئەم کۆمەڵگەیە لەداهاتوودا بۆ ئاشتی بەیەکەوە دەژی؟! " لاپەڕە 167 " .

" پرسی تاوان "

لەوەتەی لەسەر ئەم خاکەدا ئەو ئامرازی پێی دەگووترێت دەوڵەت هەیە سەرباری هەیە بەردەوام بەرانبەر خەڵک و گەلانیتر تاوانی کردووە بۆ تاکە جارێکیش لێپرسینەوەی لەگەڵ نەکراوە ، هەرکە دەوڵەتێ دەکەوێتی دەست بەئاسوودەیی و بێپەروا تاوان دەرحەق بەخەڵک دەکات هیچ ئەمان و ئەولەیەک بۆ هاونیشتمانیان نەماوەتەوە . " لاپەڕە 179 " .

" پرسی کورد "

ئەم وواڵاتە بەتایبەت دەسەڵاتدارەکانی هەرگیز پاکحسابییەکی ویژدانی ناکەن . " لاپەڕە 214 ".

" پرسی داهاتوو "

تۆ بڵێی ڕۆژێک ئاشتەوایی ئەم مەملەکەتە بگرێتەوە؟

" پرسی کورد"

ئەو دەمەی هێشتا لە باشووری ڕۆژهەڵات لە ئەرکدا بووم دەرکم کرد هەوڵماندا ملیۆنان کەس بەچاکی ئاشنای زمان و کلتور و دابونەریت و جوگرافیاکەیان نین لەخۆمان بچوێنین.

هەوڵماندا کوردان بەتورک بکەین .

لەبنەڕەتدا ئەگەر توانیبامان لەمەدا سەرکەتووبین هیچ کێشەیەک نەدەما ، بەڵام ئەوەتا لەسەر جێخەوەکەم هەستام لە بەردەڕانە سەرانسەرەکەی بەردەم پەنجەرە لەو شەپەڕانەی بەدەم کەفچڕێنەوە هەڵدەستان و دەکشانەوە بۆ دوور دوورانی دوور ڕامام ، ئە چی دەبوو ئەو کوردانەش ئەو ناسنامە تورکییە ڕۆشنگەر و مۆدێرن و ڕازاوەیان بۆ خۆیان قبووڵ کردبا خراپ دەبوو؟

هەر کوردبوونە چیاییە دواکەوتوو و گوندیان بۆخۆیان هەڵبژارد .

دەوران چەرخا کوردان ڕۆشنگەریی خۆیان داهێنا و ئەمەیان تێپەڕاند و ئەمەش دواکەوتووین .

بۆ نموونە ژمارەی گرتنەدەستی دەسەڵات لە حیزبەکانی ئەواندا لە لایەن ژنانەوە بوونە پەرلەمانتار و شارەدار و چەندین لە ئێمە زیاتر بوو .

ئەدی نەیان دەگووت ئەوان گوندەکین و جووتیارن و ئێمەش شارستان و مۆدێرن بووین ؟!

ئەوەتا ئەمەش بەخۆشم سەختەددانی پێدا دەنێم و قبوولی دەکەم . " لاپەڕە 220 و 221 " .

" پرسی خیانەت و خۆفرۆشی "

ژیان لەدیدی ئایڤاز دەڕە ژەنەراڵی سەروبەندی کودەتای 12 ئەیلول ساڵانی هەشتاکانی سەدەی بیستەم دەگێڕێتەوە :

ئەرکی ئێمە ئەوە بوو کوژاندنەوەی دوایین تروسکاییەی لەنێو چاوانیان و لەنێوبردنی دوایین پارچەکانی سەرهەڵدانیان بوو .

ئەمڕۆ دەزانم لە ئەرزی واقیعدا هەرگیز سەرکەوتوو نەبووین لەوەی پارچەکانی ئەو سەرهەڵدانە لەنێوبەرین و ئەو گەنجانە یەخسیر بکەین .

لایەنی سەمەرەی ئەمە لەوەدایە هەست بە دڵخۆشییەکی شاراوە دەکەم کە پێچەوانەی ئەوەی ویستمان شکایەوە .

ئەوە ئێمە بوو دۆڕاین ، ئێمە دۆڕاوەکە بووین گەنجینەکان ئەگەر ڕێبازەکەشتانم قبووڵ نەبێت لەگەڵ ئەوەشدا لەسەر حەق بوون .

قارەمانی پاسەوانی کۆماری تورکیا بەدەستی خۆمان گۆڕمان بە خۆمان هەڵکەند . " لاپەڕە 36 و 37 . "

" پرسی نیشتمانپەروەری "

ئاژەڵدەستانی ووڵاتەکەمان هاوشێوەی نیشتمانپەروەرەکانمان کەدەتە سەر قسەکردن هیچ لەخۆیاندا ناهێڵنەوە ، بەڵام دووراودوورن بەبێ ئەوەی زەحمەتێک بەخۆیان بدەن بەبێ ئەوەی هیچ بەرپرسایەتییەک بگرنە ئەستۆ . لاپەڕە 60 " .

لەکۆتاییدا بەم شێوەیە دەگەمە دەرئەنجامی خوێندنەوەکەم بە ڕۆمانەکەی :

وەک " ئایڤاز دەڵێ "د□□□ت گەورەترین ناپاکی لەمێژوو بکرێت تێنەگەیشتنە لەی بەم شێوەیە ناپاکی لەداهاتووشدا دەکەیت . " لاپەڕە 12 " .

پرسی داهاتووی کورد لەبەردەم چارەنووسێکی نادیارە ئەگەر بابەتەکە ببەسترێتەوە بە پرسی پەرلەمان و دروستکردنی کۆمیسیۆن و باسکردنی کێشەکان بەم شێوەی ئێستا هەیە ، تێدەگەین کێشەی کورد هەرگیز چارەسەر نابێت .